

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci rozhodl samosoudkyní Mgr. Karolínou Tylovou, LL.M. ve věci

žalobce: X, narozený dne X
státní příslušnost Marocké království
bytem X
zastoupen advokátem Mgr. Tomášem Verčimákem
sídlem Dřevná 382/2, 128 00 Praha

proti
žalovanému: **Ministerstvo zahraničních věcí**
sídlem Hradčanské nám. 182/5, 118 00 Praha

za účasti: **Jitka Lebarki**, narozená dne 10. 9. 1974
bytem Zámečnická 56/14, 460 01 Liberec

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 12. 2024, č. j. 306703-2/2024-MZV/VO

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva zahraničních věcí ze dne 12. 12. 2024, č. j. 306703-2/2024-MZV/VO, se zrušuje a věc se vrací k dalšímu řízení žalovanému.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 13 140 Kč, k rukám jeho právního zástupce Mgr. Tomáše Verčimáka, do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

III. Osobě na řízení zúčastněné se náhrada nákladů řízení nepřiznává.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení

1. Žalobou podanou v zákonné lhůtě se žalobce domáhá zrušení shora označeného rozhodnutí, jímž žalovaný rozhodl o žádosti žalobce o nové posouzení důvodů neudělení krátkodobého víza rodinnému příslušníku občana EU dle § 180e odst. 6 zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“). Žalovaný v označeném rozhodnutí dospěl k závěru, že rozhodnutí Velvyslanectví České republiky v Maroku (dále jen „velvyslanectví“) ze dne 23. 10. 2024 o neudělení krátkodobého víza žalobci je v souladu s § 20 odst. 5 písm. e) zákona o pobytu cizinců, neboť sňatek žalobce s X, státní občankou České republiky, byl účelový, čímž se žalobce dopustil obcházení zákona s cílem získat vízum k pobytu na území České republiky.
2. Podle oddacího listu vystaveného v Brně dne 5. 8. 2024 uzavřel žalobce s (dříve X) dne 9. 4. 2024 v Maroku manželství.
3. Dne 13. 9. 2024 žalobce požádal o udělení krátkodobého víza k pobytu na území České republiky. Téhož dne s ním byl proveden pohovor vedený v anglickém jazyce, v němž žalobce uváděl, že manželku potkal 15. 12. 2023 v Istanbulu v baru. Další společný čas strávili ve dnech od 31. 12. 2023, když slavili Nový rok. O svatbě začala první mluvit manželka, když se viděli podruhé. Svatba proběhla dne 9. 4. 2024 v Kenitře. Účastnilo se jí pár členů žalobcovy rodiny, ze strany manželky nikdo. Klasickou oslavu neměli a na svatební cestě nebyli, jelikož manželka byla nemocná. Po svatbě se viděli dvakrát. Manželka přijela žalobce navštívit s dcerou 2. 6. 2024 na dva týdny a pak 13. 7. 2024 na týden. Z manželčiny rodiny zná dceru a syna. Žalobce má dvě sestry a bratra. Dvě tety z matčiny strany žijí ve Španělsku. Dále uvedl, že se jedná o jeho první žádost o schengenské vízum. Chce žít společně s manželkou. V současné době si vydělá přibližně 1 000 euro prodejem zeleniny, za které neodvádí státu žádné daně. Manželka pracuje v nemocnici jako zdravotní sestra s platem 48 000 Kč. Peníze si neposílají. Téhož dne žalobce vyplnil i dotazník, jehož účelem bylo posoudit úroveň anglického jazyka, označeného jako společný komunikační jazyk manželů.
4. Dne 18. 10. 2024 proběhly paralelní pohovory s manželou. Paralelní pohovor s žalobcem byl na jeho žádost veden v arabštině.
5. Rozhodnutím ze dne 23. 10. 2024 velvyslanectví žalobcovu žádost o krátkodobé vízum zamítlo z důvodu, že se žalobce dopustil obcházení zákona o pobytu cizinců s cílem získat vízum k pobytu na území. Uvedl, že společným komunikačním jazykem je angličtina, která v některých případech vede ke vzájemnému nepochopení, manželé v takovém případě využívají internetových překladačů. V prvním pohovoru se projevila nedostatečná jazyková úroveň žalobce, paralelní pohovor byl již na jeho žádost veden v arabštině. Socioekonomická situace žalobce odpovídá podprůměrné situaci běžného obyvatele Maroka. Žalobce pracuje ilegálně, živí se pouličním prodejem zeleniny bez povolení a řádného odvodu daní, deklaruje měsíční příjem okolo 1 000 euro. Poté, co si v České republice najde práci, se chce podílet na chodu domácnosti a hradit výdaje. Do té doby bude využívat úspor cca 2 000 euro. Dle žalobce společný život v Maroku není možný kvůli vyživovací povinnosti, kterou má manželka vůči dětem. Manželka však v paralelním pohovoru vypověděla, že až mladší dcera nastoupí na vysokou školu, je možné, že by společně s manželem odešli pracovat do jiné

evropské země. Věkový rozdíl mezi žalobcem a dcerou jeho manželky činí 7 let a jejím synem 3 roky. Žalobce má ve Španělsku dvě tety s rodinami. V minulosti nikdy nežádal o schengenské vízum a nelze konstatovat, že by bez problémů získal právo pobytu v České republice bez manželství s českou občankou. Délka a intenzita předchozího vztahu, relativní vzájemná neznalost manželů a ani věkový rozdíl sice nejsou překážkou uzavření sňatku, velvyslanectví však na základě zjištěných skutečností neuvěřilo, že sňatek byl uzavřen za účelem pozdějšího společného života. Jedná se o typický způsob seznámení, který *Příručka pro účelové sňatky* považuje za znak manželství, kdy žadatel z migračně rizikové země pouze předstírá své city, jeho záměrem však není vést dlouhodobý rodinný život s manželkou v České republice. Velvyslanectví uzavřelo, že minimálně ze strany žalobce byl sňatek uzavřen za účelem získání oprávnění ke vstupu a pobytu na území České republiky.

6. V žádosti o nové posouzení důvodů neudělení víza žalobce se závěrem o účelovém sňatku nesouhlasil. Popsal znovu okolnosti seznámení v Istanbulu a svatby v Maroku, odkázal i na společnou komunikaci mezi manžely. Zmiňoval plány do budoucna. Zdůraznil, že kdyby vztah manželů nebyl opravdový, manželka by za ním dále nejezdila. Od seznámení mezi nimi probíhá několikahodinová každodenní komunikace. Své jazykové schopnosti postupně zlepšují. K žádosti žalobce doplnil i vyjádření své manželky.
7. V napadeném rozhodnutí se žalovaný odvolával na doporučení Komise k lepší transpozici a aplikaci směrnice 2004/38/ES, o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, a uvedl, že zkoumal indikativní kritéria poukazující na zneužití práv. Předně konstatoval, že žalobce by měl problém získat právo pobytu sám. Pracuje ilegálně, neodvádí daně a vydělá si přibližně 1 000 euro měsíčně. Z výpisu z bankovního účtu je patrná pouze jedna transakce s příjmem cca 48 000 Kč. Absence stabilního socioekonomického zázemí žalobce podle žalovaného silně motivuje k opuštění rodné země. Pokud jde o žalobcovu motivaci účelově uzavřít sňatek, žalovaný zmínil také žalobcovy vazby na Španělsko, kde žijí jeho dvě tety ze strany matky. Skutečným cílem tak může být sloučení s rodinou v jiném členském státě EU, jehož vízum by žalobce nezískal. Žalovaný shledal rozpor ve výpovědi žalobce, který nejdříve uváděl, že k seznámení a manželkou proběhlo v baru, následně, že se tak stalo v kavárně. Žalobce dále během úvodního pohovoru hovořil o tom, že o svatbě začala mluvit manželka, když se podruhé setkali v Istanbulu. V rámci paralelního pohovoru však sdělil, že o svatbě začala mluvit až při návštěvě Istanbulu v únoru 2024. Žalovaný zdůraznil, že ze strany manželky se nikdo svatby neúčastnil, nekonala se ani klasická svatební oslava. Ke svatbě manželé přistoupili po dvoutýdenní osobní známosti, aniž by se pokusili vést společnou domácnost. Manželé se nesetkávali pravidelně ani po uzavření manželství, celkem se po svatbě viděli třikrát, přičemž se pokaždé jednalo o několikadenní dovolenou manželky strávenou v Maroku. Manželům přitom nic nebrání žít alespoň po nějakou dobu v zemi původu žalobce či kterékoliv třetí zemi dle jejich svobodné volby. Manželé neuzavřeli ani žádný právní či finanční závazek. Z paralelního pohovoru vyplynulo, že se manželé vůbec neshodují ohledně zasnub. Žalobce vypověděl, že se žádné zasnuby nekonaly, jeho manželka uvedla, že proběhly při druhém setkání v Turecku. Neshodují se ani ohledně svatebního oblečení, dosaženého vzdělání žalobce, popisu přátel a známých druhého z manželů nebo otázky konzumace alkoholu, která je v muslimském světě velmi důležitá. Míře vzájemného nepoznání svědčí i relativní neznalost informací týkajících se zdravotního stavu obou manželů. Manželé se rozcházelí rovněž ve skutečnostech týkajících se provedení paralelních pohovorů v Maroku. Žalovaný dále zdůraznil existenci jazykové bariéry mezi manžely. Žalobce nebyl schopen vyplnit úvodní dotazník v anglickém jazyce. Nedokázal přeložit ani

šest vět, které byly oběma manželům předloženy při paralelním pohovoru za účelem zjištění znalosti anglického jazyka. Neznalost jazyka ze strany žalobce dokazuje podle žalovaného i doložená komunikace v aplikaci Whatsapp. Žalobce uváděl, že si vyhledával novou práci v České republice, pro tato tvrzení však nepředložil žádný důkaz. Žalovaný dále přihlížel i k vysokému věkovému rozdílu obou manželů a zdůrazňoval, že manželství osob, mezi kterými existuje značný věkový rozdíl, je v teritoriu severní Afriky společensky spíše nepřijatelné.

II. Žaloba

8. Žalobce v podané žalobě namítal, že velvyslanectví ani žalovaný neměli k dispozici žádný přímý důkaz, který by mohl vést k závěru o účelovosti manželství. Pokud měl žalovaný pochybnosti o opravdovosti vztahu mezi manžely, měl žalobce vyzvat k doložení dalších podkladů. Žalobce splnil svou povinnost doložit rodinnou vazbu předložením oddacího listu, čímž přenesl břemeno důkazní na správní orgány. Žalobce v této souvislosti odkazoval na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 12. 2015, č. j. 4 Azs 228/2015-40.
9. V případě, že by mu správní orgány své pochybnosti vyjevily, mohl žalobce doložit veškerou konverzaci se svojí manželkou k prokázání pevnosti a trvalosti manželského svazku. Při podání žádosti o nové posouzení žalobce dodal další společné fotografie, doklad o bakalářském vzdělání a další záznamy o hovorech, tyto ovšem nebyly úředními osobami převzaty s odůvodněním, že je možné je předložit až spolu s opakovanou žádostí o krátkodobé vízum. Žalobce zdůrazňoval, že dle judikatury správních soudů je třeba vztahy mezi manžely posuzovat i po dobu správního řízení až do rozhodnutí žalovaného. Dokumenty, které byly odmítnuty při podání žádosti o nové posouzení, žalobce navrhoval provést jako důkaz v rámci soudního přezkumu. Zároveň navrhoval provést výslech manželky, která byla osobně přítomna při podání žádosti o nové posouzení a může tuto procesní okolnost dosvědčit.
10. Správní orgány v rámci svých rozhodnutí nezmiňují jedinou pozitivní skutečnost podporující závěr o úmyslu vést společnou domácnost, ačkoliv jich žalobce popsal mnoho. Žalobce v této souvislosti znovu odkazoval na judikaturu správních soudů a konstatoval, že se žalovaný dopouští stále stejných chyb, které mu již v minulosti byly správními soudy opakovaně vytknuty. Žalovaný své rozhodnutí vystavěl na obecných argumentech a šablonovitém rozhodnutí. Zmiňoval se například o žádosti na zastupitelském úřadu v Tunisu na str. 8 napadeného rozhodnutí, kde žádost žalobcem nikdy podávána nebyla.
11. Žalobce dále zpochybňoval použitelnost záznamů z provedených pohovorů. Jednalo se přitom o stěžejní podklady pro rozhodnutí. Shrnutí pohovoru, který s ním byl proveden dne 13. 9. 2024 a 18. 10. 2024, neodpovídá jeho reálnému průběhu. Záznamy byly sepsány v českém jazyce, kterému žalobce nerozuměl. Z důvodu neznalosti českého jazyka nevěděl, jak konkrétně a přesně byly jeho odpovědi přeloženy. Z toho pak mohly při hodnocení správních orgánů vycházet i některé rozpory, které byly zaviněny právě nesprávným přepisem, resp. tlumočením. Nejednalo se přitom ani o zákonem předvídaný výstup zachycení výslechu formou protokolu. Celé zjišťování skutkového stavu věci zachycené záznamy z pohovorů tak nemá žádnou váhu.
12. Žalobce vysvětloval, že nemusel žádat o krátkodobé vízum, mohl žádat o povolení k pobytu či dlouhodobé vízum, a to i pro nízkokvalifikované či sezónní pracovníky, třeba i do jiné členské země EU. Závěr žalovaného, že cílem žalobce by mohlo být Španělsko, nebyl nijak podložen.

13. Ke své finanční situaci žalobce během pohovoru uvedl, že si šetří peníze, uhradil ubytování za manželku v Turecku, poplatek za úředníka a překladatelku během obřadu a koupil prstýnek a řetízek. Skutečnost, že za žalobcem cestuje výhradně jeho manželka je dána tím, že žalobce nemá možnost navštěvovat svoji manželku v České republice bez víza. Žalobce při pohovoru nadto vypověděl, že manželce navrhnul žít společně v Maroku, ale ta to kvůli dceři odmítla. Pokud by manželka souhlasila, žalobce by neměl problém vést společný život v Maroku.
14. Dle žalobce oba správní orgány zcela ignorovaly, že je s manželkou od jejího prvního návratu z Turecka takřka v denním kontaktu přes telekomunikační prostředky. Osobně se setkali jak před uzavřením manželství, tak po něm. Sňatek uzavřeli po několikaměsíční známosti. Centrum životních zájmů manželky je v České republice. Bylo by nelogické, aby se manželé zavazovali k jakémukoliv dlouhodobému právnímu nebo finančnímu závazku v Maroku či v jiném státu. Zvláště pokud je přestěhování manželky v současné době nemožné z důvodu péče o dceru. Oba manželé mají dost prostředků, mají kde bydlet, o úvěr nebo společný účet nemají zájem, žalobce si chce v České republice najít práci. Samotné manželství je dostatečným závazkem.
15. Rozpor spatřovaný žalovaným v identifikaci místa prvního setkání (bar či kavárna) žalobce vysvětlil tak, že z pohovorů jasně vyplývá, že hovořil o restauračním zařízení v obecném smyslu. Pokud jde o neshodu ve výpovědi žalobce a jeho manželky týkající se zasnub, žalobce konstatoval, že šlo toliko o odlišné chápání významu otázky, resp. významu zasnub jako takových. Za nepodstatné považoval žalobce i žalovaným zdůrazňované rozdíly ve výpovědích o míře praktikování islámu, v popisu svatebního obleku žalobce nebo že žalobce hovořil o kolegyních manželky, nikoli kamarádkách. Nejednalo se v žádné případě o elementární neznalosti o druhém z manželů, a jediné tyto by mohly zavdávat podezření, že by se mohlo jednat o účelové manželství.
16. Velvyslanectví i žalovaný zcela ignorovali míru shody ve výpovědích žalobce a jeho manželky, pravidelnou komunikaci manželů i znalost anglického jazyka žalobce. Žalobce nesouhlasil s tvrzením správních orgánů, že se anglicky nedomluví. První pohovor s žalobcem byl ostatně veden v anglickém jazyce. Komunikace mezi manžely je každodenní. Žalobce s manželkou přiznávají, že v některých případech si pomohou překladčem anebo zkoušejí komunikovat i česky nebo arabsky.
17. Z napadeného rozhodnutí je zřejmé, že žalovaný hodnotil tzv. pozitivní indikativní kritéria, ale pouze dvě tzv. negativní indikativní kritéria. Z obsahu spisu vyplývá, že neexistují žádné důkazy o tom, že by některé ze zbylých nehodnocených negativních kritérií bylo naplněno. To dokládá paušalizující přístup správních při hodnocení žádosti žalobce bez zohlednění individuálních okolností. Ze všech uvedených důvodů žalobce navrhoval, aby soud napadené rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalovaného

18. Žalovaný v písemném vyjádření k žalobě odkázal na napadené rozhodnutí. Dále doplnil, že na vízové řízení v souladu s § 168 zákona o pobytu cizinců nevztahuje část druhá a třetí zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Žalobce tak nemůže žalovanému vytýkat, že nebyl vyzván k nápravě vad vlastní žádosti o krátkodobé schengenské vízum
19. Není pravdou, že velvyslanectví odmítlo převzít některé další podklady. Na podporu tohoto tvrzení žalobce nepředložil žádný důkaz. I kdyby žalobce ale další podklady předložil,

žalovaný mohl uplatnit koncentrační zásadu v souladu s § 180e odst. 3 věty druhé zákona o pobytu cizinců a přiměřeně s § 82 odst. 4 správního řádu. Nelze se ani ztotožnit s tvrzením žalobce, že by správní orgány nevzaly v potaz skutečnosti svědčící v jeho prospěch. Na straně 3 napadeného rozhodnutí jsou specificky uvedeny jednotlivé skutečnosti, které byly posuzovány ve prospěch žalobce a jeho sňatku.

20. Žalovaný dále konstatoval, že podle § 169 zákona o pobytu cizinců se písemnosti vždy vyhotovují v jazyce českém, i když zastupitelský úřad může v řízení vedeném podle zákona o pobytu cizinců jednat s cizincem i v jiném než českém jazyce. V případě žalobce byl pohovor veden v jiném jazyce, ale záznam byl v souladu se zákonem pořízen v jazyce českém. Je také nezbytné rozlišovat mezi „pohovorem“ a „výslechem“. Žalobce v žalobě nezohledňuje výluky řízení o udělení krátkodobého víza v souladu s druhé a třetí části správního řádu a speciální neformální úpravu vízového kodexu. Vízový kodex nezná výraz „výslech“, ale méně formální a méně autoritativní výraz „pohovor“. Podle žalovaného je v diskreci žadatele, zda se rozhodne poskytnout svoji součinnost v rámci vízového řízení. Z poznámky v záznamu z paralelního pohovoru, je zřejmé, že byl na výslovnou žádost žalobce proveden v arabštině. Pokud žalobce vlastnoručně podepsal zápisy z pohovorů bez jakýchkoli výhrad, které mohl kdykoli uplatnit, není možné je uplatnit zpětně.
21. Žalovaný dále uvedl, že se jedná o třetí žalobcovu žádost o schengenské vízum, a proto se lze domnívat, že žalobci je známo, jaké skutečnosti jsou ze strany žalovaného sledovány, jakým způsobem je lze prokázat a jaké otázky jsou manželům kladeny při paralelním pohovoru. K nemožnosti tlumočení žalovaný zopakoval, že pohovor byl veden v mateřském jazyce žalobce. Zákon o pobytu cizinců nestanovuje povinnost zajistit žadateli tlumočení. Žalobce si mohl pro běžné řízení o krátkodobém schengenském vízu na své náklady tlumočnicka zajistit sám.
22. Žalovaný se dále znovu obsáhle věnoval naplnění indikativních kritérií. Měl za to, že nebylo naplněno žádné z tzv. pozitivních kritérií, avšak dvě z tzv. negativních kritérií naplněna byla (žalobce se se svou manželkou neshoduje na několika důležitých osobních informacích a mezi manžely existuje jazyková bariéra). Žalovaný proto navrhoval, aby soud žalobu zamítl.

IV. Replika žalobce

23. V písemné replice žalobce zdůraznil, že jeho manželka dlouhodobě trpí zdravotními problémy. Tyto zdravotní problémy vyplývají ze správního spisu, konkrétně z okolností poskytnuté zdravotní péče v zemi původu žalobce. Bez přítomnosti žalobce nemá jeho manželka jinou osobu, která by ji mohla pomáhat, zařizovat potřebné záležitosti a být jí oporou. Manželka byla pracovně neschopná po dobu více než dvou měsíců, v současné době u ní existuje podezření na rakovinu dělohy. Žalobce k tomuto přiložil aktuální lékařskou zprávu své manželky. Manželka žalobce uvedené skutečnosti potvrdila.

V. Posouzení věci krajským soudem

24. Soud přezkoumal napadené rozhodnutí a řízení jeho vydání předcházející v řízení podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), v rozsahu a mezích uplatněných žalobních bodů, vycházel přitom ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu, v souladu s § 75 odst. 1, odst. 2 s. ř. s., a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
25. Předmětem přezkumu bylo rozhodnutí o neudělení krátkodobého víza žalobci z důvodů podle § 20 odst. 5 písm. e) zákona o pobytu cizinců, neboť měl uzavřít účelový sňatek.

26. Na postup při vyřízení žádosti o krátkodobé vízum podle § 20 zákona o pobytu cizinců se v souladu s § 168 uvedeného zákona nevztahují ustanovení části druhé a třetí správního řádu, tedy včetně § 68 odst. 3. Přesto musí rozhodnutí o žádosti o udělení krátkodobého víza, resp. rozhodnutí o novém posouzení důvodů proti neudělení krátkodobého víza obsahovat dostatečně konkrétní právní i skutkové důvody ve smyslu bodu 4.8. a 4.9. části III. Příručky pro zpracování žádosti o víza a provádění změn v udělených vízech (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 10. 2015, č. j. 5 Azs 89/2015-30).
27. Vydávání krátkodobých víz je upraveno v přímo použitelném nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) ze dne 13. 7. 2009, č. 810/2009, o kodexu Společenství o vízech (dále jen „vízový kodex“), doplněném o vnitrostátní úpravu v zákoně o pobytu cizinců. Řízení o udělení krátkodobého víza upravuje především § 20 tohoto zákona, podle jehož odst. 5 platí: *„Cizinci, který žádá o krátkodobé vízum jako rodinný příslušník občana Evropské unie a sám není občanem Evropské unie a hodlá doprovázet občana Evropské unie na území nebo následovat občana Evropské unie, který na území pobývá, se krátkodobé vízum neudělí, jestliže (...) e) se dopustil obcházení tohoto zákona s cílem získat vízum k pobytu na území, zejména pokud účelově uzavřel manželství“*.
28. Je tedy zřejmé, že písm. e) citovaného ustanovení zákona o pobytu cizinců dopadá na obcházení zákona, např. účelovým uzavřením manželství nebo účelovým prohlášením otcovství. Jak uvedl Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 2. 10. 2013, č. j. 1 As 58/2013-43: *„Proces zjišťování existence účelového manželství a následně odeprání pobytového oprávnění je plně v režii členských států za předpokladu dodržení procesních záruk uvedených ve směrnici. Evropské právo zde nedává konkrétní vodítko pro posuzování účelovosti sňatku“*, přičemž se jedná o otázku primárně skutkovou.
29. Zvláštním druhem opravného prostředku proti rozhodnutí o neudělení víza je nové posouzení důvodů neudělení víza podle § 180e zákona o pobytu cizinců (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2013, č. j. 9 As 92/2013-41). Jak uvádí § 180e odst. 6 téhož zákona, v tomto řízení *„Ministerstvo zahraničních věcí posuzuje soulad důvodů neudělení krátkodobého víza, zrušení platnosti krátkodobého víza nebo prohlášení krátkodobého víza za neplatné, o kterých rozhodl zastupitelský úřad, s důvody stanovenými přímo použitelným právním předpisem Evropské unie (...)“* (tj. vízovým kodexem).
30. Z dosavadní judikatury Nejvyššího správního soudu (viz např. citovaný rozsudek č. j. 1 As 58/2013-43, rozsudek ze dne 9. 12. 2015, č. j. 4 Azs 228/2015-40, rozsudek ze dne 8. 9. 2021, č. j. 5 Azs 56/2019-21 nebo rozsudek ze dne 13. 10. 2022, č. j. 6 Azs 141/2021-34) zároveň vyplývá, že při vyhodnocování účelovosti manželství správní orgány mohou jako vodítko využít indikativní kritéria, jejichž demonstrativní výčet je obsažen pod bodem 4.2 sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o pokynech pro lepší provádění a uplatňování směrnice 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států ze dne 2. 7. 2009, č. KOM(2009)313, které pojednává o účelových sňatcích. Stejně tak je možné vycházet ze sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě, nazvaného „Pomáhat vnitrostátním orgánům v boji proti zneužívání práva na volný pohyb: Příručka pro řešení otázky údajných účelových sňatků mezi občany EU a státními příslušníky třetích zemí v kontextu práva EU o volném pohybu občanů EU“ ze dne 26. 9. 2014, COM(2014)604.
31. Mezi pozitivní indikativní kritéria se řadí následující skutečnosti: (i) manžel, který je státním příslušníkem třetí země, by bez problémů získal právo pobytu sám nebo již legálně pobýval

v členském státě občana EU předtím; (ii) pár byl před sňatkem v dlouhodobém vztahu; (iii) pár měl společné bydliště/domácnost po dlouhou dobu; (iv) pár přijal vážný dlouhodobý právní nebo finanční závazek se společnou odpovědností (hypotéka na bydlení apod.). V rámci negativních indikativních kritérií mohou vnitrostátní správní orgány zohlednit zejména následující faktory: 1/ pár se před svatbou nikdy nesetkal; 2/ pár se neshoduje, pokud jde o jejich osobní údaje, o okolnosti jejich prvního setkání, nebo důležité osobní informace, které se jich týkají; 3/ pár nemluví společným jazykem, kterému oba rozumí; 4/ důkaz o peněžní částce nebo daru, které byly předány, aby byl sňatek uzavřen (s výjimkou peněz nebo darů, které byly předány jako věno v kulturách, kde je to běžnou praxí); 5/ v minulosti jednoho nebo obou manželů existuje důkaz o předchozích účelových sňatcích nebo jiných formách zneužití a podvodu, jejich účelem bylo nabytí práva pobytu; 6/ rozvoj rodinného života pouze tehdy, kdy byl přijat příkaz k vyhoštění; 7/ pár se rozvedl krátce potom, co dotyčný státní příslušník třetí země získal právo pobytu.

32. Z judikatury Nejvyššího správního soudu vztahující se k charakteru účelových sňatků dále vyplývá, že *„pokud cizinec získá právní status manžela unijního občana a správnímu orgánu doloží vznik manželství, je na něj nutné pohlížet jako na rodinného příslušníka unijního občana, aniž by musel prokazovat pravost uzavřeného manželství. Teprve v případě, pokud se správnímu orgánu podaří na základě řádných skutkových zjištění jednoznačně prokázat, že výlučným účelem sňatku bylo získání výhodnějšího pobytového oprávnění a že manželé nemají a neměli v plánu vést společně manželský život, je možné uvažovat o účelovém manželství. Jinými slovy, důkazní břemeno ohledně doložení nabytého právního statusu leží na cizinci, za skutkové prokazování účelovosti manželství je plně odpovědný správní orgán. Rovněž zde má být přiměřeným způsobem respektována prastará právní zásada (jakkoli si Nejvyšší správní soud je vědom toho, že původ a vlastní smysl této zásady je mimo oblast veřejného práva), že rozhodováno má být ‘in favorem matrimonii’, tj. ve prospěch manželství“* (rozsudek ze dne 9. 12. 2015, č. j. 4 Azs 228/2015-40).
33. V rozsudku ze dne 7. 6. 2018, č. j. 9 Azs 410/2017-96, Nejvyšší správní soud uvedl: *„Za účelové sňatky lze označit sňatky uzavřené výlučně za účelem získání práva volného pohybu a pobytu podle směrnice, na které by jinak dotyčná osoba neměla nárok. V obecné rovině lze za indikativní faktory, které svědčí tomu, že žadatel o vízum neuzavřel manželství pouze za účelem obejít právních předpisů upravujících vstup a pobyt cizinců označit, např. to, že manžel, který je státním příslušníkem třetí země, by bez problémů získal právo pobytu sám, nebo již legálně pobýval v členském státě občana EU předtím, pár byl před sňatkem v dlouhodobém vztahu, pár měl společné bydliště/domácnost po dlouhou dobu, pár přijal vážný dlouhodobý právní nebo finanční závazek se společnou odpovědností (hypotéka na bydlení atd.), manželství trvá dlouhou dobu. (...) Za podstatné faktory, které jsou-li dány, mohou naopak vést k závěru o účelovém manželství lze označit, např. to, že není udržováno manželské soužití; chybí společné přispívání k odpovědnostem vyplývajícím z manželství; manželé se neshodnou při informacích o průběhu seznámení; manželé nehovoří společným jazykem.“*
34. Nejvyšší správní soud ale také již v rozsudku ze dne 29. 10. 2015, č. j. 5 Azs 89/2015-30, konstatoval: *„Jakkoliv tedy nelze obecně zpochybňovat význam pokynů pro lepší uplatňování a provádění směrnice 2004/38/ES, k čemuž shora citované Sdělení č. COM (2009) 313 final slouží, nelze pouze mechanicky z takových pokynů vyjít a použít jich nikoliv k lepšímu, nýbrž snadnějšímu výkladu daných pravidel, aniž by bylo současně přihlédnuto ke všem relevantním okolnostem konkrétního případu.“* Nejvyšší správní soud tedy odmítl slepé následování indikativních kritérií, a naopak požaduje, aby správní orgány posoudily všechny skutečnosti

komplexně, přičemž v odůvodněných případech jim nic nebrání se od indikativních kritérií odchýlit a dospět navzdory jejich naplnění k závěru, že jde o manželství skutečné.

35. Žalobci je třeba přisvědčit v tom, že v napadeném rozhodnutí byl kladen velký důraz na skutečnosti svědčící o účelovosti manželství a skutečnosti svědčící ve prospěch manželů byly významně upozaděny. Nejvyšší správní soud však již v minulosti vyslovil, že takový postup je nepřijatelný: *„Správní orgán nemůže v případě podezření, že by se mohlo jednat o účelově uzavřené manželství, vybírat pouze ty skutečnosti, které svědčí pro závěr, že manželství bylo uzavřeno účelově. Musí naopak nestranně posoudit skutečnosti svědčící pro i proti tomuto závěru. V případě pochybností musí dát přednost závěru, že manželství účelově uzavřeno nebylo. V odůvodnění rozhodnutí musí správní orgán jasně a přezkoumatelně vysvětlit jednak, co vyvolalo pochybnosti o řádnosti manželství, jednak jaké všechny skutečnosti během řízení zjistil, které z nich hovoří ve prospěch závěru, že se jedná o řádné manželství, a které naopak proti tomuto závěru. Teprve na základě těchto úvah pak může správní orgán ve věci rozhodnout a v případě, že se mu podaří na základě řádných skutkových zjištění jednoznačně prokázat, že výlučným účelem sňatku bylo získání výhodnějšího pobytového oprávnění a že manželé nemají a neměli v plánu vést společně manželský život, je možné uvažovat o účelovém manželství“* (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 9. 2018, č. j. 10 Azs 68/2018-39).
36. V projednávané věci proti závěrům o účelovosti manželství svědčí skutečnost, potvrzená shodně oběma manželi, že uzavření manželství navrhla manželka a žalobce s uzavřením sňatku souhlasil. Žalovaný dále vycházel z toho, že mezi manželi existuje jazyková bariéra. Odkázal přitom na krátký dotazník v anglickém jazyce, kdy měl žalobce odpovídat pouze útržkovitě a pomocí slova „yes“, případně číselných údajů. Zároveň žalovaný zmiňoval záznam z překladu šesti vět, které dal manželům přeložil při paralelním pohovoru. Žalobce dle žalovaného podle výsledku tohoto „testu“ nedosahoval ani elementární úrovně jazyka potřebnou pro běžné dorozumívání. K uvedenému lze konstatovat, že se žalovaný zaměřil zejména na nedostatečný písemný projev žalobce v anglickém jazyce. Ze záznamu z prvního pohovoru, který byl s žalobcem veden v anglickém jazyce dne 13. 9. 2024 je však zřejmé, že žalobce odpovídal poměrně uceleně, v některých případech v několika větách. Dokázal popsat okolnosti seznámení manželů, jejich osobních setkání, průběhu svatby i další důležité skutečnosti. Ani neschopnost přepsat konkrétní věty do jiného jazyka zcela nevylučuje dorozumění mezi manžely. Jak oba shodně uváděli, komunikaci jim usnadňují překladáče. Tyto nástroje v současnosti umožňují komunikaci i mezi jedinci, kteří jazyk toho druhého vůbec neovládají. Z podkladů založených ve spise je pak zřejmé, že mezi oběma manžely probíhá častá komunikace. Zjevně tak ne příliš dokonalá znalost jazyka nebrání oběma manželům v „běžném“ hovoru. O absenci zásadní jazykové bariéry pak vypovídá i to, že manželé vzájemně znají své zájmy, majetkové poměry, rodinné příslušníky a přátele, jakož i svůj zdravotní stav. Tyto skutečnosti však žalovaný při posuzování dorozumívání mezi manžely nezohlednil.
37. Závěr o účelovosti manželství žalovaný založil také na určitých dílčích rozporech ve výpovědích manželů. Mimo jiné poukázal na to, že se manželé neshodují v otázce zasnub či zda společně vykonali svatební cestu. Dále upozornil na nepřesnost v popisu svatebního oděvu, konzumace alkoholu nebo na to, že podle žalobce nemá manželka kamarádky, ale pouze kolegyně. Tyto skutečnosti se přitom jeví jako naprosto nepodstatné, zejména v kontrastu dalších informací, na kterých se manželé shodli a zároveň na množství informací, které dokázali o svém partneru vypovědět v rámci paralelních pohovorů. Žalobce dokázal přesně popsat rodinné zázemí své ženy, věděl, kdy se rozvedla, jak se jmenují její

děti, kolik je jim let a jak funguje střídavá péče o její dceru. Znal oblíbená jídla své ženy, věděl, co snídá. Zároveň dokázal přesně popsat byt, v němž hodlají na území České republiky bydlet, a věděl, jaké jsou náklady na jeho užívání. Obsáhlou znalost o svém partnerovi v paralelním pohovoru podle názoru soudu prokázala i manželka žalobce. Tyto skutečnosti pak měly správní orgány vzít v potaz při hodnocení podkladů pro vydání rozhodnutí. Správní orgány pak zcela pominuly i skutečnost, že manželka žalobce konvertovala k islámu ještě před jejich seznámením. Společné náboženství přitom není zanedbatelnou okolností. Ze skutečnosti, že žalobce při paralelním pohovoru nezmínil, že je jeho žena sledována na onkologii z důvodu predispozice k rakovině, také nelze dovozovat zásadní neznalost zdravotního stavu, když jinak zdravotní problémy své ženy věrohodně popsal, a to včetně medicíny. Ke komplexnímu zhodnocení obsahu výpovědí obou manželů tedy v souzeném případě nedošlo. S ohledem na veškeré výše uvedené skutečnosti proto bez dalšího nelze dospět k závěru, že by se manželé neshodli na podstatných skutečnostech, které se jich týkají.

38. V již výše citovaném rozsudku č. j. 4 Azs 228/2015-40 Nejvyšší správní soud vyslovil, že „*při posuzování účelovosti manželství je nutné prokázat kumulativně jak úmysl obcházet zákon o pobytu cizinců k získání pobytového oprávnění, tak i úmysl vést společný manželský život.*“ V projednávaném případě žalovaný ve vztahu k této podmínce, tedy úmyslu vést společný rodinný život, v odůvodnění napadeného rozhodnutí konstatoval, že rovněž tato podmínka byla v souzené věci naplněna. Uváděl přitom, že manželům nic nebránilo v tom, aby vybudovali společnou domácnost v Maroku či jiné zemi dle vlastní volby. Námitky žalobce týkající se péče o nezletilou dceru jeho manželky přitom nepovažoval za důvodné. Tomuto závěru nemohl soud přisvědčit. Pokud se žalobcova manželka stará o patnáctiletou dceru, kterou má ve střídavé péči, není možné očekávat, že by trvale přesídlila do Maroka či jiné země.
39. Za zcela přiléhavé na danou situaci považuje soud stanovisko Nejvyššího správního soudu vyjádřené v již citovaném rozsudku č. j. 10 Azs 68/2018-39, podle něž „*při posuzování manželství je třeba mít vždy na zřeteli, že neexistuje jeden společensky akceptovaný model manželství s jasně definovaným obsahem. Lidé jsou různí, uzavírají sňatky z různých pohnutek a logicky se liší i následný obsah svazku. Za účelově uzavřený proto nelze označit každý sňatek cizince s občanem EU, který v očích správního orgánu nedosahuje kvality ideálního modelu manželského vztahu, nebo který manželé uzavřeli mj. i z důvodu řešení pobytové situace cizince. Jak totiž plyne z výše uvedené judikatury, je třeba dokládat snahu obejít zákon o pobytu cizinců, tj. uzavřít svazek pouze za účelem získat pobytové oprávnění, nikoliv nedokonalosti vztahu manželů.*“
40. Jak již bylo připomenuto výše, důkazní břemeno v tomto ohledu nesou správní orgány, a tedy je třeba, aby účelovost byla prokázána na základě náležitě zjištěného skutkového stavu, který má oporu ve spisovém materiálu. Panovaly-li tedy po provedení pohovorů ohledně této otázky nejasnosti, nic nebránilo tomu, aby s manžely byly provedeny další pohovory, které by se na zjištěné nejasnosti zaměřily a při kterých mohly být panující pochybnosti ohledně představ a plánů budoucího života vyjasněny a odstraněny, či by se k nim manželé alespoň měli možnost vyjádřit. Žalovaný mohl dokazování doplnit i o výsledky nezletilé dcery žalobcovy manželky, která ji doprovázela na jedné z jejích cest do Maroka.
41. Je tedy zřejmé, že správní orgány v souzeném případě neunesly důkazní břemeno, neboť v řízení nebylo dostatečně prokázáno, že sňatek mezi žalobcem a jeho manželkou byl uzavřen pouze s cílem získat vízum. Závěr žalovaného o účelovosti manželství žalobce a jeho

manželky proto neobstojí, neboť nemá dostatečnou oporu ve spisovém materiálu. Oporu ve spisovém materiálu nemá ani tvrzení žalovaného ve vyjádření k žalobě, že se jednalo o již třetí žádost žalobce o schengenské vízum. Toto tvrzení je navíc i v rozporu s prvostupňovým rozhodnutím, podle nějž žalobce o vízum žádal poprvé.

42. Důvodná je i námitka, že správní orgány měly zohlednit i další podklady, pokud je žalobce k žádosti o nové posouzení důvodů neudělení víza předkládal. S rozložením důkazního břemene souvisí i omezený význam koncentrace zavedené ustanovením § 180e odst. 3 větou druhou zákona o pobytu cizinců, podle níž důvodem žádosti o nové posouzení důvodů neudělení víza nemohou být skutečnosti, které cizinec nedoložil nebo neuvedl v žádosti o udělení víza nebo v souvislosti s odepřením vstupu na zemí. Jak již soud konstatoval shora, žalobce v tomto případě tížilo důkazní břemeno pouze ke skutečnosti, že je manželem občanky České republiky, popř. k prokázání své totožnosti. O tom, že tyto skutečnosti žalobce prokázal, nepanuje mezi účastníky žádný spor. Pokud pak zastupitelský úřad, resp. žalovaný přicházejí s tvrzením, že manželství žalobce je účelové, pak takové tvrzení musí prokázat oni. Zmíněné procesní ustanovení je navíc nutno vykládat v souladu s ústavně garantovaným právem na spravedlivý proces, jehož nedílnou složkou je zákaz překvapivých rozhodnutí. Žalobce musí mít možnost reagovat na závěry učiněné velvyslanectvím.
43. K námitce týkající se omezení žalobcových procesních práv při pohovoru na velvyslanectví, soud odkazuje na závěry obsažené v již také citovaném rozsudku č. j. 9 Azs 410/2017-101, dle kterého *„podle § 168 zákona o pobytu cizinců je aplikace části druhé a třetí správního řádu výslovně vyloučena. Zákon o pobytu cizinců namísto toho obsahuje (...) speciální úpravu výpovědí, výsledků a pohovorů. Vzhledem ke specifikům řízení v konzulárních podmínkách pamatuje právní úprava i na méně formální způsoby zjišťování informací od žadatele o vízum úpravou pohovoru a připouští i podání vysvětlení třetí osobou. Právě z pohovorů provedených s oběma manžely správní orgány při neudělení krátkodobého víza stěžovateli vycházely.“* Žalobce zvolil k provedení paralelního pohovoru arabštinu, svůj mateřský jazyk. Na konci pohovoru zaškrtnul volbu „souhlasím se záznamem“, která je na záznamovém formuláři uvedena i v anglickém a francouzském jazyce, přičemž měl rovněž možnost zaškrtnout políčko s informací „odmítám záznam podepsat“ nebo políčko „nesouhlasím s obsahem záznamu u pohovoru“ a specifikovat důvody takového rozhodnutí. Žalobce uvedených možností nevyužil a se záznamem naopak projevil souhlas, což je ze spisu seznatelné. V žalobě přitom konkrétně netvrdil, jak se záznam z pohovorů odlišoval od skutečnosti, případně, že by neobsahoval informace, které žalobce při pohovoru sdělil. Tuto námitku tedy soud za důvodnou nepovažoval.

I. VI. Závěr a náklady řízení

44. Krajský soud s ohledem na uvedené skutečnosti podle § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s. napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení, a to bez jednání v souladu s § 51 odst. 2 ve spojení s § 76 odst. 1 s. ř. s.
45. V dalším řízení se žalovaný zejména vyvaruje jednostranného pohledu na věc a v odůvodnění nepomine i všechny relevantní okolnosti, které mohou nasvědčovat závěru o neúčelovosti uzavřeného manželství. Skutečnosti svědčící ve prospěch i neprospěch závěru o účelovosti manželství vzájemně posoudí. Dále zohlední též výše popsané výhrady soudu k jednotlivým dílčím závěrům napadeného rozhodnutí. Pokud to bude potřeba pro posouzení věci, žalovaný doplní spis o další důkazy. Nebude-li možné bez pochyb prokázat účelovost

manželství, bude nutno učinit závěr, že se nejedná o účelové manželství. Žalovaný je právním názorem vysloveným v tomto rozsudku v dalším řízení vázán (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).

46. O nákladech řízení bylo rozhodnuto ve smyslu ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s., dle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl.
47. Ve věci měl plný úspěch žalobce, a proto má právo na náhradu účelně vynaložených nákladů řízení před soudem proti žalovanému. Náklady vynaložené v řízení před soudem tvoří zaplacený soudní poplatek za podání žaloby ve výši **3 000 Kč** a dále odměna za zastupování podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), spočívající ve dvou úkonech právní služby (příprava a převzetí věci a podání žaloby) podle § 7 bodu 5, § 9 odst. 5 a § 11 odst. 1 písm. a) a d) advokátního tarifu ve výši 4 620 Kč/úkon, tj. celkem **9 240 Kč**, a dvou režijních paušálů dle § 13 odst. 4 advokátního tarifu ve výši 450 Kč/úkon, tj. celkem **900 Kč**. Náhradu nákladů řízení v celkové výši **13 140 Kč** je žalovaný povinen uhradit k rukám zástupce žalobce ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku (§ 149 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu ve spojení s § 64 s. ř. s.).
48. O náhradě nákladů osoby zúčastněné na řízení rozhodl soud dle § 60 odst. 5 s. ř. s. tak, že se jí náhrada nákladů řízení nepřiznává, neboť jí v řízení nebyla uložena žádná povinnost, s jejímž splněním by jí takové náklady vznikly.

II.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Liberec dne 28. července 2025

Mgr. Karolína Tylová LL.M.,
samosoudkyně